

QUICK SCAN NATUURWETGEVING project Eikenlaan 1 te Heerde

Moordrecht, 21 maart 2017
in opdracht van Schalkwijk Stedenbouw

Quick Scan in het kader van de natuurwetgeving
t.b.v. realisatie van
verblijfsaccomodaties met voorzieningen
op het perceel Eikenlaan 1

foto voorpagina: . .

Voor gewaarmerkte rapportage,
contact opnemen met GroenTeam

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:
drs. John Mulder, veldverkenning en habitatbeoordeling
ing. Jan Oosterbaan, eindrapportage

INHOUDSOPGAVE

pagina

1 INLEIDING	
1.1 Situering en ingreep	4
1.2 Natuurtoets als instrument.....	6
1.3 Onderzoeksplan	9
2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN	
2.1 Vaatplanten	11
2.2 Zoogdieren	11
2.3 Broedvogels.....	12
2.4 Amfibieën en reptielen	13
2.5 Vissen.....	14
2.6 Ongewervelde soorten.....	14
2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens	15
3 LOCATIEONDERZOEK	
3.1 Context vigerende regelgeving gebiedsbescherming	16
3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen	17
3.3 Conclusie habitatbevindingen	20
4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES	22
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	23
GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN	24

1 INLEIDING

1.1 Situering en ingreep

Situering plangebied

De werklocatie betreft het perceel Eikenlaan 1 te Heerde (zie figuren 1 en 2).

Figuur 1, situering werklocatie

Voorgenomen ingreep

De ruimtelijke ingreep omvat een plan voor herinrichting van het perceel met realisatie van verblijfsaccommodaties met verhardingen en voorzieningen.

Daarbij zijn behalve groene oppervlakten, mogelijk ook waterelementen in het geding, evenals te verwijderen houtopstanden.

Dit vergt nader natuuronderzoek naar mogelijke bedreiging of verstoring van zwaarder beschermde soorten flora en fauna.

Regelgeving en wettelijk belang

Met betrekking tot een 'Ruimtelijke Ingreep' volgens de natuurwetgeving, dienen mogelijke effecten te worden getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb) zoals deze vanaf 1 januari 2017 vigeert. In deze wetgeving zijn, vergelijkbaar met de oorspronkelijke Fw, wettelijke belangen geïmplementeerd.

In beginsel wordt onder het belang '*ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*', geen ontheffing voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten afgegeven, behalve indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee niet wordt aangetast.

Waar soorten van de Vogelrichtlijn dan wel van de Habitatrichtlijn in het geding zijn, is bij eventuele aanvraag van ontheffing dus bepalend welk wettelijke belang uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn als ontheffingsvoorwaarde van toepassing kan zijn.

Figuur 2, perceel Eikenlaan 1

1.2 Natuurtoets als instrument

Doel en strekking natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie met een veldverkenning waarmee de ingreep wordt getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soort- en gebiedsbescherming (zie 'wettelijke kaders') en een habitatbeoordeling op basis van een terreinbezoek. Zonder nader veldonderzoek staat dit bekend als een 'Quick Scan'.

De Quick Scan heeft tot doel inzicht te geven in de volgende vragen:

- Is er kans op noodzaak tot ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb?
- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig (Natura 2000 en/of het Natuurnetwerk Nederland/ NNN) ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de Wnb en het NNN ?

Deze rapportage vormt de aantoonbare bewijslast op naleving van die wetgeving (zie blz.9 'wettelijke onderzoeksverplichting').

Hiermee wordt onderbouwd met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden, of van welke soorten effecten kunnen worden *uitgesloten* omdat ze er niet worden verwacht, er niet zijn aangetroffen dan wel omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich meebrengt.

Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten '*op voorhand*' vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

Wettelijke kaders

De regelgeving met betrekking tot natuur kent twee typen bescherming: '*soortbescherming*' (Wnb) en '*gebiedsbescherming*' (Wnb en het NNN).

Soortbescherming is gericht op individuele soorten flora en fauna, waartoe in de Wnb onderscheid is gemaakt in 'soorten van de Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'soorten van de Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Gebiedsbescherming is gericht op de specifieke habitat waartoe speciale begrensde gebieden zijn aangewezen, thans aangeduid met 'Natura 2000' dan wel gebieden die vallen onder regelgeving vanuit provinciaal natuurbeleid, waaronder het NNN (voorheen EHS).

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming vindt uitsluitend plaats indien beschermde gebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming *altijd* vereist is, zowel binnen als buiten beschermde gebieden.

Soortbescherming

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren '*in welke situatie dan ook*'.

Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.

Deze biedt bescherming aan planten en dieren tegen zogeheten 'natuurschade'.

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het type ingreep ('bestendig beheer' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting')
- een aantal 'wettelijke belangen'
- verschillende categorieën planten en dieren (in de Wnb 3 categorieën, te weten Wnb § 3.1, § 3.2 en § 3.3).

Met betrekking tot het doel van de voorgenomen ingreep wordt in relatie tot de categorieën Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, onderscheid gemaakt tussen verschillende 'wettelijke belangen'.

Categorieën soorten onder de Wnb en ontheffingsnoodzaak

Hierbij worden 3 categorieën onderscheiden: 'soorten van de Vogelrichtlijn', 'soorten van de Habitatrichtlijn' en 'andere soorten': dit betreft alle 'zwaarder beschermde soorten'.

* De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels of verstoring van broedende vogels vergt in beginsel een ontheffing, waarbij het nest slechts tijdens het broedgebruik is beschermd, met uitzondering van een categorie 'jaarrond beschermde nesten' waarvan het nest, al of niet in gebruik, het gehele jaar rond beschermd is en bij bedreiging ontheffing vereist.

* De Habitatrichtlijn is van toepassing op een in Bijlage IV opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Voor deze soorten is bij verstoring of bedreiging, te allen tijde een ontheffing vereist.

* De categorie 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage van de Wnb omvat lijsten met soorten zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten waarvan door de afzonderlijke provincies wordt bepaald welke soorten in aanmerking komen voor een vrijstelling dan wel welke soorten bij verstoring of bedreiging eveneens aanvraag van ontheffing vergen.

Provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen

Met betrekking tot de lijsten 'andere soorten' is van belang te vermelden dat ten opzichte van de Ffw, er met betrekking tot kleine zoogdieren en amfibieën in de provincie Gelderland vooralsnog geen wijziging is opgetreden ten opzichte van de oorspronkelijke landelijke vrijstellingen. Een deel van de zoogdieren en amfibiesoorten blijft dan ook ontheffingsplichtig.

Echter voor in de Wnb opgenomen lijsten 'andere soorten' met betrekking tot vissen, reptielen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten geldt géén vrijstelling: deze soorten zijn dus vooralsnog ontheffingsplichtig.

Gedragscode

Er wordt voorts van uitgegaan dat, vergelijkbaar met de situatie tot 1 januari 2017, ook daarna de regels met betrekking tot gedragscodes van toepassing blijven. Aandacht vergt daarbij dat de nuancering tussen Tabel 2 en 3 in de Ffw ten behoeve van het onderscheid 'bestendig beheer' en 'ruimtelijke ontwikkeling' wat tot nu toe een belangrijke basis voor de gedragscodes vormt, onder het regiem van de Wnb vervalt. Naar verwachting zullen in de komende periode de verschillende Gedragscodes nader worden afgestemd op de Wnb.

Ontheffingsplicht

Bij ontheffingsplichtige soorten is het van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

* Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkél moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, is er géén ontheffing nodig.

Het achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing, waarbij wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen daarbij worden toegepast voor welke soorten.

- * Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep níet met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, is voor de uitvoering daarvan eerst ontheffing vereist.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient echter bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen.

Bij een ontheffingsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort: dit criterium is ook van toepassing voor ontheffingsplichtige 'andere soorten' uit de Wnb.

Gunstige staat van instandhouding als ontheffingsvoorwaarde

Een ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer deze niet in het geding komt. De voorwaarden waaraan hiertoe voldaan moet worden staan in de Habitatrichtlijn genoemd:

- * uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . .
- * het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en . .
- * er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Wettelijke zorgplicht en verstoring of bedreiging van individuele planten of dieren

Naast de specifieke regelgeving ten aanzien van juridisch zwaarder beschermde soorten bestaat de algemene zorgplicht voor álle dieren, dus ook voor alle onbeschermde soorten (Wnb art. 3.10).

Daartussen bestaat enige nuance:

- * Met betrekking tot juridisch zwaarder beschermde soorten dient absoluut te worden voorkómen dat individuen van betreffende soorten worden bedreigd (zie LNV 2005 en DR 2009).
- * Voor beschermde soorten die vallen onder de provinciale vrijstelling en onbeschermde soorten ligt dat iets minder strikt: men dient bij uitvoering van ingrepen zodanige maatregelen te nemen dat verstoring of bedreiging van individuele dieren 'zo veel als redelijkerwijs verwacht mag worden', wordt voorkomen (LNV 2005).

Gebiedsbescherming

Natura 2000

De regelgeving met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), te weten met betrekking tot Natura 2000-gebieden, wordt in de Wnb op een met de voormalige Nbw vergelijkbare wijze gecontinueerd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming.

Werkzaamheden binnen een Natura 2000-gebied welke effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten vergen aanvraag van een vergunning.

Echter ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking', Wnb art. 2.7 & 2.8).

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Sinds 1 juli 2015 is met betrekking tot effecten op Natura 2000-gebieden vanuit de omgeving, bovendien de PAS in werking getreden.

Indien vanwege een ingreep de grenswaarde van 1 mol stikstof per hectare per jaar in het Natura 2000-gebied door een ingreep in de omgeving zal worden overschreden, is voor die ingreep een vergunning nodig: *onder* deze grenswaarde geldt een vrijstelling van de vergunningplicht.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)

Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden.

Hiervoor hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing, terwijl afhankelijk van de provinciale regelgeving daarop eveneens een 'externe werking' van toepassing kan zijn (o.a. Noord-Brabant).

Werkzaamheden binnen het NNN (en deels ook in gebieden met 'externe werking') vergen een provinciale vergunning, waarbij compensatie van eventueel verstoorde natuurwaarden wordt vereist.

Daarnaast zijn in Zuid-Holland ook nog 'bijzondere weidevogelgebieden' aangewezen: hiervoor geldt eenzelfde regelgeving als voor de NNN.

De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende 'Provinciale Ruimtelijke Verordening'.

Wettelijke onderzoeksverplichting

De Wnb en het provinciaal natuurbeleid verplichten om bij ruimtelijke ingrepen de in een werkgebied mogelijk betrokken plant- en diersoorten en de effecten daarop, nader te onderzoeken. Dit om eventueel te verwachten natuurschade aan soorten te beoordelen en om dit te toetsen aan de beschermingsregels.

Waar negatieve effecten op zwaarder beschermde soorten kunnen worden verwacht, vergt dit ook veldinventarisaties. Indien dergelijke soorten ook inderdaad door de werkzaamheden worden bedreigd of verstoord, vergt dat aanvraag van een ontheffing wat wordt beoordeeld door het daartoe bevoegde gezag.

1.3 Onderzoeksplan

Met het onderzoek wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitgesloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

Werkstap 1, analyse bestaande gegevens

Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoeken. Die informatie is veelal niet compleet.

Op basis hiervan wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten mogelijk in dit gebied verwacht zouden kunnen worden, onafhankelijk van de aanwezige habitat, en welke juridisch zwaarder beschermde soorten op voorhand al kunnen worden uitgesloten.

Met betrekking tot 'uitsluitingen' in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen.

Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan slechts het aangeven waarom daarvan géén beschermde soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming

Dit omvat regelgeving in het kader van de Wnb en van provinciaal gebiedenbeleid (Natura 2000 en NNN), waarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregelgeving in het geding kan zijn. Ook het PAS wordt globaal getoetst.

Werkstap 3, habitatbeoordeling

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied.

In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke zwaarder beschermde soorten (Wnb) en eventuele 'aangewezen soorten' (Wnb/ Natura 2000), voor de gegeven situatie zonder nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten' (Natura 2000 - Wnb § 3.2).

Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan' (bureaustudie met veldbezoek).

Werkstap 4, eindconclusie en advies

De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties, de haalbaarheid van het plan, het advies welke soorten nadere veldinventarisatie vergen dan wel in hoeverre natuurschade op voorhand met mitigatie kan worden voorkomen.

Leeswijzer

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in dit hoofdstuk beknopt aangegeven (zie blz. 4 t/m 10). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

- * In hoofdstuk 1 zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
- * In Hoofdstuk 2 wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voortkomende conclusies uitgevoerd.
- * In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Wnb/ Natura 2000, PAS en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat beschreven.
- * In hoofdstuk 4 worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens.

Het is voornamelijk gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.6-8).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de databank NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen derhalve tenminste nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Wnb aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel zullen moeten leiden tot aanvraag van ontheffing.

De eventuele *noodzaak* tot nadere inventarisatie wordt afgeleid uit de samenhang tussen beschikbare gegevens (dit hoofdstuk 2), de habitatbeoordeling van het te onderzoeken gebied (zie hoofdstuk 3) en de 'soort' ingreep (§ 1.1).

2.1 Vaatplanten

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het plangebied géén ontheffingsplichtige planten zijn geregistreerd (zie ook Floron 2011).

Conclusie

Op de planlocatie kunnen zwaarder beschermde vaatplanten onder het regiem van de Wnb, op voorhand worden uitgesloten.

2.2 Zoogdieren

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie meerdere juridisch zwaarder beschermde zoogdieren zijn geregistreerd: Boomarter, Steenarter, Das en zes soorten vleermuizen.

Grondgebonden zoogdieren

Boomarter, Steenarter en Das behoren tot de 'andere soorten' (zie § 3.3 Wnb) waarvoor géén provinciale vrijstelling van toepassing is en derhalve een ontheffingsplicht geldt. Deze soorten kunnen worden aangetroffen in gebieden waar bos en landbouwgebieden elkaar afwisselen. De marters hebben hun verblijfplaatsen veelal in bomen, maar ook wel in gebouwen. De Das graaft zijn onderkomen zelf, een zogenaamde 'dassenbouw', welke in een dergelijke omgeving in elk soort terrein kan worden verwacht.

Daarnaast is een reeks grondgebonden zoogdieren geregistreerd (zie ook Broekhuizen 2016) waarop wél een provinciale vrijstelling van toepassing is: hiervoor geldt de wettelijke zorgplicht.

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV (zie § 3.1 Wnb). Vleermuisgebruik kan bestaan uit zowel paarverblijven als kraam-, zomer- en/of winterverblijven. Door sommige soorten worden tevens lineaire structuren (zoals houtsingels, bosranden, watergangen en dijken) gebruikt als geleiding voor vaste vliegroutes (met name van dwergvleermuizen, Laatvlieger en Watervleermuis). Onder meer dwergvleermuizen kunnen hun verblijfplaatsen ook in bomen hebben, evenals vaste vliegroutes langs boomrijen of begroeiingsranden (zie ook Limpens 1997). Van belang daarbij is dat de meeste vleermuissoorten steeds een 'netwerk' van vaste verblijfplaatsen gebruiken waartussen wordt gewisseld, waarbij het gehele netwerk strikt beschermd is (zie bijvoorbeeld ook Soortstandaard, RvON 2014).

Conclusie zoogdieren

* Grondgebonden soorten:

De ontheffingplichtige soorten vergen een nadere controle van het werkgebied op potentiële verblijfplaatsen, en zo nodig nader veldonderzoek naar gebruik van dergelijke verblijfplaatsen en aanvraag van ontheffing.

* Vleermuizen:

Deze vereisen nadere controle op gebruiksmogelijkheden in te kappen bomen (habitatbeoordeling), en zo nodig nader veldonderzoek naar verblijfplaatsen en eventueel ook vliegroutes en aanvraag van ontheffing.

2.3 Broedvogels

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

Jaarrond beschermde nesten

De bij het NDFF geregistreerde soorten met een jaarrond beschermd nest betreffen voor deze locatie onder meer soorten die hoog in toppen van bomen nestelen, te weten Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Sperwer en Steenuil. Behalve Steenuil gebruiken deze soorten ook nesten van bijvoorbeeld Zwarte kraai, of zelfs van Ekster. Steenuil maakt veelal gebruik van boomholten.

Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein wel broedende vogels te verwachten (zie ook Hustings 2002). *Broedende* vogels mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: dit is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie broedvogels

- * Jaarrond beschermde nesten: het werkterrein vergt nadere controle op mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten op de werklocatie, en zo nodig nadere inventarisatie en aanvraag van ontheffing.
- * Broedende vogels: met betrekking tot overige broedende vogels dienen werkzaamheden die verstorend kunnen zijn, in beginsel *buiten* het broedseizoen plaats te vinden.

2.4 Amfibieën en reptielen

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied acht soorten amfibieën en reptielen zijn geregistreerd (zie ook Creemers 2009; RAVON 63).

Amfibieën

De geregistreerde soorten betreffen Heikikker en Poelkikker van de Habitatrichtlijn, en van de 'andere soorten' Vuursalamander als niet-vrijgestelde, dus ontheffingsplichtige soort.

Poelkikker vereist naast zonbeschenen open water, ook drassige omstandigheden langs de oever met een begroeiing van oever- en waterplanten, waaraan de oever van de vijver lijkt te voldoen. Na de voortplanting is de soort ook in een landhabitat met een rijke kruidenbegroeiing te vinden.

Voor zijn overwinteringshabitat kan de soort grotere afstanden afleggen

Heikikker De voortplantingshabitat van deze soort bestaat uit ondiep, zonbeschenen water met oevers die in het voorjaar zijn begroeid met een lage vegetatie, zoals gras. Hieraan lijken de poel en slootjes in het werkgebied te voldoen. Buiten de voortplantingsperiode houdt de soort zich op in vochtige hoge, dichte vegetaties maar ook wel in loofbos, binnen een afstand van maximaal 300 meter van de voortplantingshabitat.

Vuursalamander leeft vooral in landschappen waarin een mozaïek van droog tot vochtig hellingbos, nat bronbos en bronnen en bronbeekjes aanwezig zijn. De vuursalamander is de enige vertegenwoordiger van de groep van landsalamanders in Nederland. Anders dan bij de watersalamanders worden geen eieren maar larven ter wereld gebracht. De habitat betreft vochtig loofbos in de omgeving van bronbeekjes: open terrein wordt veelal gemedend.

De vuursalamander komt tegenwoordig uitsluitend voor in het Zuid-Limburgs district. Mogelijk is ook in de Achterhoek een populatie aanwezig geweest (rond 1920).

Daarnaast kunnen 'andere soorten' worden verwacht waarvoor wél een vrijstelling geldt, te weten Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Deze soorten vergen bij mogelijke bedreiging door de werkzaamheden, toepassing van de wettelijke zorgplicht.

Reptielen

De geregistreerde soorten betreft Zandhagedis als soort van de Habitatrichtlijn, en van de 'andere soorten' Adder, Hazelworm, Levendbarende hagedis en Ringslang als niet-vrijgestelde, dus ontheffingsplichtige soorten.

Zandhagedis is in Nederland sterk gebonden aan duin- en heidegebieden met 'open zand'. In het binnenland en in de kalkarme duinen wordt hij vooral aangetroffen in droge struikheideterreinen. In de kalkrijke duinen komen de meeste zandhagedissen voor in het open struweelduin.

Adder komt voor op de hoge zandgronden (behalve de duinen), hoogveenlandschappen en een enkel laagveengebied. De soort is een bewoner van halfopen tot open leefgebieden met een rijke vegetatiestructuur. Hij heeft een voorkeur voor gebieden met overgangen van droog naar vochtig.

Hazelworm vindt zijn leefomgeving in een enigszins vochtige habitat. De soort vergt daarbij een dichte vegetatie, komt ook voor in bossen en verschuilt zich overdag onder vegetatie, stenen, takkenhopen of in hopen.

Levendbarende hagedis vindt zijn leefomgeving in een enigszins vochtige habitat en vooral langs zonnig georiënteerde struweelranden, zoals langs bos en langs infrastructuur.

Conclusie amfibieën en reptielen

- * De waterelementen op het perceel vergen controle op eventuele geschiktheid als voortplantingswater voor de genoemde amfibieën en zo nodig nadere veldinventarisatie en aanvraag van ontheffing. De situatie vergt ook controle van de landhabitat op geschiktheid voor Vuursalamander.
- * De genoemde reptielen vergen controle van het terrein op geschikte habitatomstandigheden, en vergen bij mogelijke geschiktheid en bedreiging door werkzaamheden, eveneens nadere veldinventarisatie en aanvraag van ontheffing.

2.5 Vissen

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén ontheffingsplichtige vissen zijn geregistreerd, evenmin als vissen die tot de 'andere soorten' behoren.

Conclusie

Deze kunnen op voorhand worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelde soorten

Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en 'overige ongewervelden' zoals mieren, kevers, weekdieren e.d.

Onder deze groepen vallen eveneens beschermde soorten terwijl voor sommige soorten ook een ontheffingsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en 'overige ongewervelde soorten'.

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied slechts Grote weerschijnvlinder als niet-vrijgestelde en dus ontheffingsplichtige 'andere soort' is geregistreerd (zie ook Bos 2006; Dijkstra 2002).

Grote weerschijnvlinder vergt vochtige boscondities met warme, zonnige, open plekken. De soort leeft met name in wilgenbroekbossen of loofbosjes in beekdalen.

Andere zwaarder beschermde soorten kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten.

Conclusie ongewervelden

De werklocatie vergt nadere habitatcontrole op geschikte leefcondities en, bij eventuele bedreigende werkzaamheden, nadere veldinventarisatie en aanvraag van ontheffing.

2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied mogelijk als ontheffingsplichtige soorten te verwachten zijn:

- Boommarter, Steenmarter, Das en vleermuizen;
- broedvogels waaronder ook jaarrond beschermde nesten;
- Vuursalamander, Poelkikker en Heikikker;
- Zandhagedis, Adder, Hazelworm, Levendbarende hagedis en Ringslang;
- Grote weerschijnvlinder.

Deze vergen nadere controle van de werklocaties om te beoordelen of nader onderzoek nodig is.

Tevens zijn er diverse vrijgestelde soorten te verwachten, die toepassing van de wettelijke zorgplicht vergen.

Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat, op voorhand worden uitgesloten.

3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen

De veldverkenning heeft plaatsgevonden op 10 maart 2017.

Het plangebied bestaat uit een particulier bouwperceel met omringende 'tuin' in een omgevingscontext met houtsingels, op enkele honderden meters afstand ook boselementen, waterelementen en agrarische percelen. De directe landschappelijke omgeving kan kleinschalig worden genoemd (figuur 4).

Figuur 4, omgevingscontext werkgebied

De locatie vormt tevens onderdeel van het sprengencomplex Zuidelijke Heerderbeek (zie figuur 5), waar de in het werkgebied aanwezige waterelementen mee in contact staan. Er zijn in het terrein een gegraven poel, smalle slootjes en greppels aanwezig. De poel beschikt over helder water met fonteinkruiden (zie foto's 1 t/m 3), vormt onderdeel van een langzaam stromend geheel en wordt gevoed door een (thans droog staande) watergang vanaf de burens, en gezien de waterplantenvegetatie ook door kwel.

Figuur 4, sprengen en beken (bron: provincie Gelderland) – rode aanduiding, werkgebied

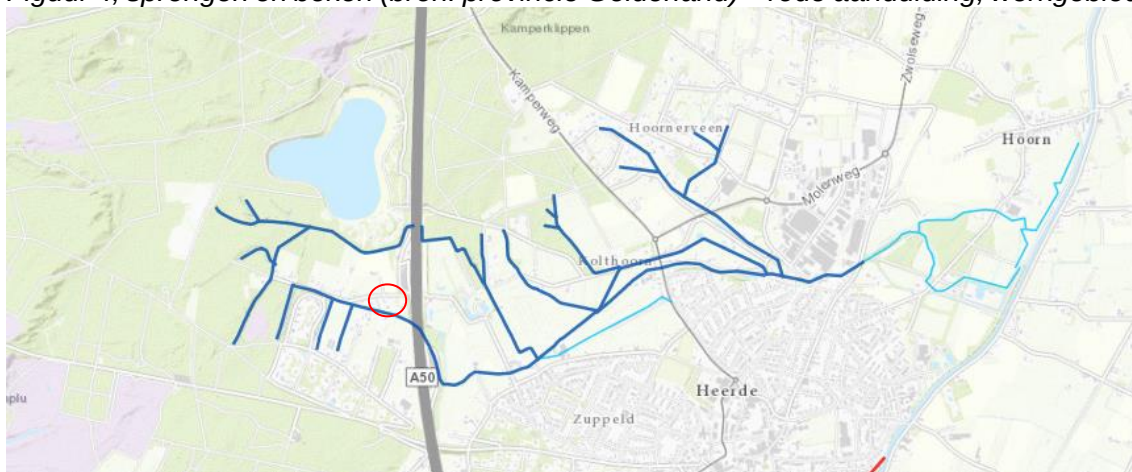

Foto 1, poel (zie ook figuur 2 blz. 5)

Foto 2, natuurvriendelijke oever en waterplanten

Foto 3, fonteinkruiden (Potamogeton sp.)

Het water en de oeverzones van de poel en de slootjes lijken te voldoen aan de eisen die aan de voort-plantingshabitat van Poelkikker en Heikikker worden gesteld.

Overige delen van het terrein, met gras, haag en bomen (zie foto's 4 t/m 7), spelen geen belangwekkende rol in de kwaliteit van flora en fauna: die kwaliteit betreft uitsluitend de (ook kleine) waterelementen.

Foto 4, situatie vijver/ slootje/ toegang en haag 'dwars-over'

Foto 5, zicht op bestaande bebouwing, verharding, slootjes en haag 'dwars-over'

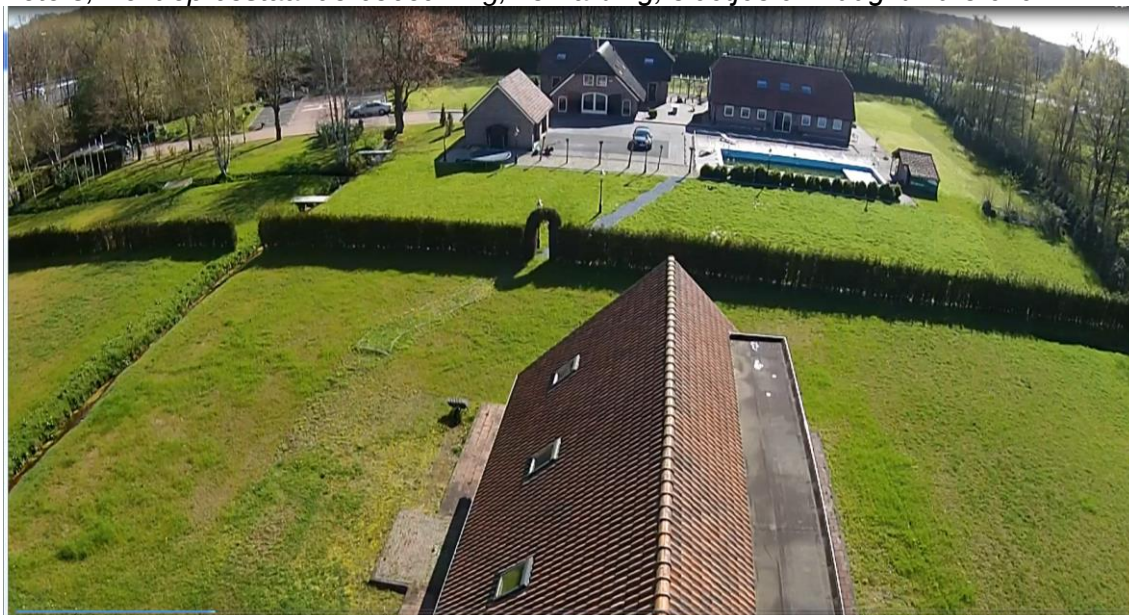

Foto 6, beeld van de bestaande haag

Foto 7, situatie met slootjes nabij bestaand parkeerterrein

3.3 Conclusie habitatbeoordeling

Het werkterrein is begroeid met een extensief onderhouden grasmatt (zie foto's 4 t/m 7) terwijl er ook enkele bomen en struiken staan. Nergens zijn jaarrond beschermde nesten in de bomen aangetroffen, evenmin als potenties voor verblijfplaatsen van marters of vleermuizen. Er is ook nergens een spoor van aanwezigheid van dassen.

Wel kunnen er broedende vogels worden verwacht zonder jaarrond beschermd nest: deze moeten in het broedseizoen worden ontzien.

De landhabitat in het werkgebied is voorts ongeschikt voor reptielen, voor Vuursalamander of voor Grote weerschijnvlinder.

Wel zijn de poel en kleine slootjes met hun zon-beschenen oevers geschikt voor de voortplanting van Poelkikker en Heikikker: dit zijn soorten van de Habitatrichtlijn welke op geen enkele wijze mogen worden verstoord.

Nota bene: de poel en kleine slootjes met hun zon-beschenen oeverzones dienen in beginsel in de huidige staat te worden gehandhaafd.

Indien dat niet mogelijk is en aan de waterelementen demp- of graafwerkzaamheden moeten worden verricht of wanneer deze beschaduwd raken door nieuw aan te brengen houtgewassen of hagen, vergt dat éérst nader veldonderzoek om de betreffende amfibieën wellicht toch uit te kunnen sluiten.

Voor Heikikker dient dit te worden uitgevoerd tussen februari en eind maart, voor Poelkikker in mei-juni. *Dit zou dan tenminste tot een jaar uitstel van de werkzaamheden moeten leiden.*

Indien met dat onderzoek wordt aangetoond dat de genoemde amfibieën tóch gebruik maken van de waterelementen voor hun voortplanting, zal het verkrijgen van ontheffing om dit aan te mogen tasten waarschijnlijk leiden tot 'verbod' om die werkzaamheden uit te voeren.

Consequenties

- * verwijderen van bomen en struiken dient buiten het broedseizoen plaats te vinden;
- * het vergraven van waterelementen, oevers daarvan of het dempen daarvan zijn niet toegestaan zonder vooraf onderzoek te hebben uitgevoerd en zo nodig ontheffing te hebben aangevraagd;
- * indien realiseren van herinrichting zónder noodzaak tot onderzoek en ontheffing wordt verricht, dient men er zorg voor te dragen dat de oevers van de poel en slootjes over een breedte van tenminste 1,5 meter ook onaangetast blijven.

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning en habitatbeoordeling kunnen de volgende conclusies worden getrokken (zie ook conclusie blz. 19-20):

1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

- * Op de planlocaties is géén regelgeving met betrekking tot Natura 2000 van toepassing (zie § 3.1).
- * Met betrekking tot PAS dient (zo nodig) een separaat specialistisch onderzoek te worden uitgevoerd (zie ook blz.9)..
- * Het plangebied vormt géén onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) of van bijzondere weidevogelgebieden.

2) Bevindingen m.b.t. zoogdieren

Er zijn op het terrein en in bomen géén specifieke gebruiksfuncties van zoogdieren te verwachten. Met de voorgenomen werkzaamheden kunnen ook geen vleermuizen worden verstoord.

3) Bevindingen m.b.t. vogels

- * In het werkgebied zijn géén jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen zodat deze kunnen worden uitgesloten.
- * Wel zijn andere broedvogels te verwachten in bomen en hagen, waarvan eventuele nesten in het broedseizoen moeten worden ontzien.

4) Handhaven waterelementen

Zowel de poel als kleine slootjes met hun oevers dienen geheel met werkzaamheden te worden ontzien indien men de verplichting tot nader veldonderzoek wil voorkomen (zie blz. 20-21).

5) Uitsluitingen overige zwaarder beschermde soorten

In het werkgebied (figuur 2) kunnen op basis van verspreiding en habitatbeoordeling kunnen reptielen, vissen en zwaarder beschermde insecten en vaatplanten, worden uitgesloten van effecten door de ingreep (zie §§ 3.2 en 3.3).

6) Haalbaarheid van het plan

Indien de waterelementen met werkzaamheden worden ontzien kan het planvoornemen zonder nader veldonderzoek worden uitgevoerd, waarvoor deze Quick Scan de bewijslast vormt.

Indien toch werkzaamheden aan de poel of significante werkzaamheden aan de slootjes dienen plaats te vinden (zoals vergraven, verleggen of dempen) vergt dat nader onderzoek.

Indien in dat geval soorten als Poelkikker of Heikikker als soorten van de Habitatrichtlijn worden aangetroffen, is de haalbaarheid van die met de waterelementen samenhangende werkzaamheden vrij nihil, behalve wanneer een dwingende reden van groot openbaar belang kan worden aangetoond, waarop de kans in deze context uiterst gering is.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.
- Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.
- Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.
- Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.
- DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Regelingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).
- Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.
- Hustings/ Fred (2002) en Jan-Willem Vergeer. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Nederlandse Fauna 5. SOVON, Uitgeverij K.N.N.V. te Utrecht.
- NDFF (2017). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink, 2017.
- RAVON 63. Bijlage bij RAVON 63 jg 18 (4): Waarnemingenoverzicht 2015.

GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

aangewezen soorten Natura 2000

soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermen;

externe werking Natura 2000

de Nbw is ook buiten een als zodanig aangewezen gebied van kracht voor fauna-soorten die zijn aangewezen voor een Nbw-gebied doch ook daarbuiten significant gebruik maken van een nader vast te stellen, buiten het beschermde gebied gelegen gebied, zoals voor foerage, dagverblijf of hoogwatervluchtplaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen).

fauna

dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

flora plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

habitat

typische woonomgeving van een bepaalde soort;

Habitatrichtlijn, HR-soorten

soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:

Bijlage II: dier- en plantensoorten van communautair belang voor de instandhouding waarvan aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is;

Bijlage IV: dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

Bijlage V: soorten waarvoor bij de exploitatie (bijv. kikkerbiljetjes) een beheersplan vereist is (wat hier echter niet het geval is);

NDFF

Nationale Databank Flora en Fauna;

NNN Natuurnetwerk Nederland;

ongewervelde soorten

diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

onthefving (Wnb)

een in het kader van de soortbescherming aangegeven toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in de betreffende wet wordt geregeld;

PAS Programmatische Aanpak Stikstof;

RAVON

Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

RvON

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Dienst Regelingen);

soortgroep

groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten (ondersoorten: vlinders, libellen enz.);

verspreidingsgegevens/ -onderzoek

met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

Vogelrichtlijn, VR-soorten

vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn;
 volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor
 alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een
 voldoende omvang ervan te beschermen om populaties van deze soorten in
 stand te kunnen houden;

vrijstelling

een in het kader van de soortbescherming geregelde toestemming tot onder meer
 het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of
 vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in
 genoemde wet wordt geregeld, voor bepaalde categorieën werkzaamheden en
 onder voorwaarden;

wettelijk belang (Wnb)

in de Flora- en faunawet zijn een aantal in de wetgeving opgenomen,
 verschillende wettelijke belangen onderscheiden op basis waarvan het
 beschermingsregime mede wordt genuanceerd;

Wnb Wet Natuurbescherming welke vanaf 1 januari 2017 de beschermingskaders met
 juridische verboden, verplichtingen, voorwaarden en toestemmingen biedt voor
 (het omgaan met) flora en fauna;

zorgplicht

de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet
 nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de
 beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor
 iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005);
